

Proiect

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. _____

din _____ **2024**

Chișinău

**privind atribuirea statutului de monopol fiscal
Societății pe Acțiuni „Energocom” și
Întreprinderii de Stat „Moldelectrica”**

În temeiul prevederilor art. 36⁷ alin. (3) din Legea nr. 845/1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 2, art. 333), cu modificările și completările ulterioare, art. 2 alin. (3) din Legea concurenței nr. 183/2012 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023, nr. 351-354, art. 620), cu modificările și completările ulterioare, precum și în baza deciziei Comisiei Naționale pentru Monopol Fiscal, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se atribuie statutul de monopol fiscal Societății pe Acțiuni „Energocom” și Întreprinderii de Stat „Moldelectrica” până la data de 31 decembrie 2025, cu posibilitatea prelungirii acestui drept pentru un nou termen.

2. Se aprobă Regulamentul de funcționare a monopolului fiscal atribuit Societății pe Acțiuni „Energocom” și Întreprinderii de Stat „Moldelectrica” pe piața energiei electrice din Republica Moldova (se anexează).

3. Controlul asupra respectării prevederilor prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării și Ministerului Energiei.

4. Prezenta hotărâre intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Prim-ministru

DORIN RECEAN

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,
ministrul dezvoltării
economice și digitalizării

Dumitru ALAIBA

Ministrul Energiei

Victor PARLICOV

REGULAMENTUL
de funcționare a monopolului fiscal atribuit Societății pe Acțiuni
„Energocom” și Întreprinderii de Stat „ Moldelectrica” pe piața energiei
electrice din Republica Moldova

Regulamentul de funcționare a monopolului fiscal atribuit Societății pe Acțiuni „Energocom” și Întreprinderii de Stat „ Moldelectrica” pe piața energiei electrice din Republica Moldova este aprobat în vederea monitorizării și intervenției autorităților în procesul de aprovizionare cu energie electrică și pentru a asigura o tranziție spre mecanisme de piață, prevenirii declanșării situațiilor de criză în sectorul electroenergetic, caracterizate prin deferite manipulări pe piața energiei electrice.

CAPITOLUL I
Obiectul, domeniul de aplicare și noțiuni generale

1. Prezentul Regulament stabilește regulile de funcționare a monopolului fiscal atribuit Societății pe Acțiuni „Energocom” (*în continuare – S.A. „Energocom”*) și Întreprinderii de Stat „ Moldelectrica” (*în continuare – Î.S. „ Moldelectrica”*) pe piața energiei electrice, în partea ce ține de achiziționarea energiei electrice, a serviciilor de echilibrare și a energiei electrice pentru echilibrarea sistemului electroenergetic național de la Societatea pe Acțiuni de tip Închis „Moldavskaja GRES” (*în continuare - MGRES*), precum și activitățile aferente ale întreprinderilor cu statut de monopol fiscal.

2. Achiziția energiei electrice de la MGRES de către întreprinderile beneficiare de statutul de monopol fiscal se realizează în conformitate cu dispozițiile prezentului Regulament, Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică și Regulile pieței energiei electrice aprobate prin Hotărârea Consiliului de Administrației al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr. 283/2020.

3. În sensul prezentului Regulament se definesc următoarele noțiuni:
agent economic – se aplică accepțiunea stabilită la art. 3 din Legea nr. 845/1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi;
agent economic care nu are relații fiscale cu sistemul bugetar al Republicii Moldova – se aplică accepțiunea stabilită în Codul fiscal al Republicii Moldova nr. 1163/1997 și art. 4 din Legea nr. 1417/1997 pentru punerea în aplicare a titlului III al Codului fiscal;

monopol fiscal – se aplică definiția stabilită la art. 2 din Legea concurenței nr. 183/2012;

preț de achiziție a energiei electrice – prețul, indicat în documentele primare, la care întreprinderea cu statut de monopol fiscal achiziționează energia electrică de la MGRES;

preț vânzare a energiei electrice – prețul, indicat în documentele primare, la care întreprinderile beneficiare a statutului de monopol fiscal efectuează tranzacțiile de vânzare a energiei electrice în conformitate cu prevederile Legii nr. 107/2016 cu privire la energia electrică și Regulile pieței energiei electrice.

4. Dispozițiile prezentului Regulament nu se aplică pentru alte activități aferente pieței energiei electrice, realizate în conformitate cu prevederile Legii nr. 107/2016 cu privire la energia electrică și ale Regulilor pieței energiei electrice, aprobate prin Hotărârea Consiliului de Administrației al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr. 283/2020 (*în continuare – Regulile pieței energiei electrice*).

CAPITOLUL II

Funcționarea monopolului fiscal pe piața energiei electrice

Secțiunea 1

Întreprinderile cu statut de monopol fiscal

5. Statutul de monopol fiscal este atribuit întreprinderilor S.A. „Energocom” și Î.S. Moldelectrica” în scopul asigurării securității energetice a Republicii Moldova, prevenirii unor situații de instabilitate pe piața energiei electrice, caracterizate de lipsa unor oferte competitive privind achiziția energiei electrice la un preț accesibil, inclusiv și după reluarea achizițiilor de energie electrică în baza Procedurii de procurare a energiei electrice prevăzute de Regulile pieței energiei electrice, bazate pe organizarea licitațiilor.

6. Întreprinderile cu statut de monopol fiscal sunt singurele care pot desfășura pe teritoriul Republicii Moldova următoarele activități aferente pieței energiei electrice:

a) Achiziția, de către S.A. „Energocom”, a energiei electrice de la MGRES, în scopul revinderii ulterioare către participanții la piața energiei electrice, inclusiv către operatorii de sistem;

b) Achiziția, de către Î.S. „Moldelectrica” a serviciilor de echilibrare de la MGRES și a energiei electrice de echilibrare a sistemului electroenergetic național.

7. Statutul de monopol fiscal nu scutește întreprinderile de obligația de a obține actele permissive corespunzătoare, stabilite în Nomenclatorul actelor permissive, prevăzut în anexa nr.1 la Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător, corelate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 815/2005 cu privire la regularizarea traficului de mărfuri și servicii ce constituie obiectul activității de comerț exterior a agenților economici din regiunea

transnistreană, precum și furnizarea de către aceștia a rețelelor și a serviciilor de comunicații electronice.

8. Întreprinderile cu statut de monopol fiscal asigură respectarea strictă a legislației fiscale aferente livrărilor de energie electrică, inclusiv pentru livrarea energiei electrice de echilibrare și a dispozițiilor prezentului Regulament, precum și implementează principiile Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) și a Comunității Energetice în materie de guvernare corporativă, și care nu contravin principiului independenței și separării activității prevăzute de Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică.

9. Întreprinderile beneficiare ale statutului de monopol fiscal țin evidența separată a activităților aferente statutului de monopol fiscal.

10. Întreprinderile beneficiare ale statutului de monopol fiscal prezintă către Comisia Națională pentru Monopol Fiscal:

a) Rapoarte semestriale privind activitatea în contextul statutului de monopol fiscal, nu mai târziu de 30 de zile lucrătoare de la încheierea semestrului pentru care se efectuează raportarea;

b) Anual, până la data de 31 ianuarie, rapoarte anuale de impact asupra pieței energiei electrice din Republica Moldova, urmare a atribuirii statutului de monopol fiscal, pentru raportarea aferentă anului precedent.

11. Comisia Națională pentru Monopol Fiscal poate recomanda Guvernului retragerea statutului de monopol fiscal înainte de termen, în cazul în care cauzele care au dus la necesitatea atribuirii monopolului fiscal au fost elucidate iar asigurarea securității energetice a Republicii Moldova nu mai necesită monopol fiscal și/sau întreprinderile cu statut de monopol fiscal realizează acțiuni care nu corespund scopului și statutului de monopol fiscal.

12. Întreprinderile pierd statutul de monopol fiscal și toate drepturile exclusive atribuite prin statutul de monopol fiscal, dacă statul privatizează întreprinderile sau cota statului în capitalul social devine minoritară.

Secțiunea 2

Mecanismul de funcționare a monopolului fiscal și modul de calculare a prețurilor în mecanismul de monopol fiscal

13. Toată cantitatea de energie electrică produsă de către MGRES destinată consumului pe malul drept al Nistrului, este achiziționată doar de către S.A. „Energocom” prin negocieri directe și revândută ulterior participanților la piața energiei electrice, inclusiv către operatorii de sistem.

14. Pe piața energiei electrice doar Î.S. „Moldelectrica” deține dreptul de a achiziționa servicii de echilibrare și energie electrică de echilibrare de la MGRES, în scopul compensării abaterilor de la valorile programate ale producției și/sau

consumului de energie electrică din sistemul electroenergetic național precum și pentru rezolvarea congestiilor interne.

15. S.A. „Energocon”, în calitate de beneficiar a statutului de monopol fiscal, efectuează tranzacțiile de vânzare a energiei electrice către furnizorii de energie electrică la prețuri reglementate și nereglementate, în funcție de cotele deținute de aceștia pe piața cu amănuntul a energiei electrice, prin participarea în cadrul licitațiilor organizate de către furnizorii serviciului universal, furnizorii de ultimă opțiune și/sau pe piața contractelor bilaterale, respectând prevederile Legii nr. 107/2016 cu privire la energia electrică și Regulile pieței energiei electrice.

16. S.A. „Energocon” participă la licitațiile organizate de către operatorii de sistem pentru achiziționarea energiei electrice necesare consumului tehnologic, și a pierderilor de energie electrică în rețelele electrice de transport și în rețelele electrice de distribuție, organizate de către aceștia în conformitate cu prevederile Legii nr. 107/2016 cu privire la energia electrică și Regulile pieței energiei electrice.

17. Cotele de repartizare a energiei electrice furnizate de S.A. „Energocon”, în calitate de beneficiar al statutului de monopol fiscal, se determină de către S.A. „Energocon” în baza cantității de energie electrică livrată util consumatorilor finali de către furnizorii de energie electrică care activează pe piața cu amănuntul a energiei electrice în ultimele 12 luni. În acest scop, furnizorii de energie electrică prezintă S.A. „Energocon”, lunar, cantitatea de energie electrică livrată util consumatorilor în luna precedentă.

18. În cazul în care unul sau mai mulți furnizori de pe piața cu amănuntul a energiei electrice nu expediază în adresa S.A. „Energocon” cerere privind achiziționarea energiei electrice sau indică în notificarea expediată o cantitate de energie electrică mai mică decât cea solicitată anterior, SA „Energocon” poate include cantitatea rămasă disponibilă în ofertele expediate furnizorilor de energie electrică care activează pe piața cu amănuntul, recalculată în funcție de cotele de repartizare, determinate conform pct. 17 din prezentul Regulament.

19. Prețul de vânzare a energiei electrice de către S.A. „Energocon”, în calitate de beneficiar al statutului de monopol fiscal este determinat reieșind din venitul care trebuie să fie obținut de către S.A. „Energocon” în vederea acoperirii cheltuielilor necesare pentru furnizarea energiei electrice și pentru obținerea unui nivel rezonabil de rentabilitate, calculat și aprobat prin decizia organelor de conducere ale S.A. „Energocon”.

20. Drepturile și obligațiile părților în procesul de achiziție a energiei electrice și/sau a serviciilor de echilibrare și a energiei electrice de echilibrare se includ în Contractul de achiziție a energiei electrice și/sau în Contractul de prestare a serviciilor de echilibrare.

21. Întreprinderile beneficiare ale statutului de monopol fiscal înregistrează contractele bilaterale de vânzare/cumpărare a energiei electrice, precum și orice modificare a acestora la Operatorul Pieței Energiei Electrice.

CAPITOLUL III

Monitorizare și control

22. Ministerul Energiei elaborează Rapoartele anuale privind evoluția pieței energiei electrice în contextul cauzelor care au impus atribuirea statutului de monopol fiscal și le prezintă Comisiei Naționale pentru Monopol Fiscal.

23. Comisia Națională pentru Monopol Fiscal monitorizează evoluția pieței energiei electrice în contextul cauzelor care au impus atribuirea statutului de monopol fiscal și prezintă Guvernului Rapoarte anuale.

24. Monitorizarea activității participanților la piața energiei electrice se efectuează în conformitate cu prevederile Legii nr. 107/2016 cu privire la energia electrică.

25. În cazul încălcării mecanismului de funcționare a monopolului fiscal pe piața energiei electrice stabilit în prezentul Regulament, persoanele juridice și fizice poartă răspundere contravențională, civilă sau penală conform legislației în vigoare.

CAPITOLUL IV

Dispoziții finale și tranzitorii

26. Mecanismul de monopol fiscal se aplică începând cu data intrării în vigoare a prezentului Regulament și se aplică până la data de 31 decembrie 2025.

27. Pentru contractele încheiate până la data intrării în vigoare a mecanismului de monopol fiscal, executarea obligațiilor contractuale se realizează conform regulilor generale.

NOTĂ INFORMATIVĂ
privind atribuirea statutului de monopol fiscal
Societății pe Acțiuni „Energocon” și
Întreprinderii de Stat „Moldelectrica”

I.	Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului
	Proiectul a fost elaborat de Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
II.	Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite
	<p>Proiectul de hotărâre are drept scop atribuirea statutului de monopol fiscal Societății pe Acțiuni „Energocon” și Întreprinderii de Stat „Moldelectrica”, ca urmare a identificării și constatării necesității atribuirii monopolului fiscal de către Comisia Națională de Monopol Fiscal întreprinderilor respective, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 916/2022.</p> <p>La moment se întreprind acțiuni pentru dezvoltarea pieței de energie electrică, printre care și măsuri accelerate pentru instituirea unui operator al pieței energiei electrice desemnat, care să faciliteze tranzacțiile de energie electrică inclusiv și transfrontaliere și să mențină echilibrul între cerere și ofertă pentru a asigura furnizarea neîntreruptă a energiei electrice. Funcționarea pieței competitive este posibilă doar în contextul existenței unui număr suficient de participanți activi la piață, existența unui număr suficient de oferte, etc. Timpul necesar pentru atingerea acestor condiții va prezenta o perioadă tranzitorie, în care securitatea aprovizionării cu energie electrică a consumatorilor finali trebuie să fie asigurată, iar autoritățile trebuie să dispună de suficiente instrumente pentru a garanta securitatea aprovizionării cu resurse energetice.</p> <p>Considerând situația actuală în condițiile unei instabilități a pieței, lipsei unor oferte competitive la un preț accesibil, până la momentul în care vor putea fi reluate achizițiile de energie electrică în baza Procedurii standarde, pe bază de licitații conform Regulilor pieței energiei electrice, organizarea și desfășurarea cărora necesită un termen de până la 2 luni, la fel existând riscul ca MGRES să nu depună oferte pentru toți cei prenotați, ceea ce ar putea rezulta într-un decalaj de preț zonal, care la rândul său va produce impact asupra prețurilor/costurilor unitare a producției și o nemulțumire în masă a populației.</p> <p>Atribuirea statutului de monopol fiscal către SA „Energocon” în raport cu MGRES, ar securiza achizițiile de energie electrică prin oferirea unei exclusivități întreprinderii SA „Energocon” în relațiile cu MGRES și totodată ceea ce va contribui la sporirea securității statului prin excluderea posibilităților apariției unor amenințări hibride cum s-a întâmplat spre exemplu pe piața gazelor naturale.</p> <p>Un element important de menționat în contextul necesității statutului de monopol fiscal, îl constituie prelungirea contractului de achiziție a energiei electrice dintre</p>

	<p>SA „Energocom” și MGRES pe perioada anului 2024, astfel se consideră necesar ca SA „Energocom” să dispună de toate mecanismele legale pentru a încheia contracte cu MGRES în regim de monopol fiscal.</p> <p>Din aceste considerente dispunerea de o singură entitate care ar avea relații comerciale cu MGRES ar spori atât viteza de reacție dar și ar contribui la crearea premiselor de consolidarea puterii de negociere și obținerea unor prețuri mai accesibile pentru energia electrică procurată.</p> <p>Un alt element fundamental care merită a fi menționat întru susținerea acestui deziderat îl constituie faptul că în cazul în care există o singură entitate care pe de o parte are relații contractuale cu MGRES iar pe de altă parte are impusă obligația de serviciu public și posibilitatea achiziției din alte surse, poate realiza un mix și un echilibru întru aprovizionarea întregului teritoriu al malului drept al Nistrului cu energie electrică la prețuri suportabile.</p> <p>Un alt aspect important de menționat, este faptul că instituirea monopolului fiscal al contribui la elucidarea practic definitivă a riscului apariției unor participanți la piața energiei electrice care ar tinde să încheie unele Contracte la prețuri speculative, cum s-a întâmplat recent pe piața gazelor naturale¹, în scopul aprovizionării unor grupuri de cetățeni la prețuri cu mult mai joase decât cele stabilite de către autoritatea de reglementare, pentru destabilizarea situației interne în țară, or acesta prezentând o amenințare hibridă.</p> <p>În aceste circumstanțe extraordinare, considerând expirarea stării de urgență, începând cu luna ianuarie 2024, statul trebuie să dispună de toate instrumentele posibile care i-ar permite să acționeze prompt și în timp util la soluționarea unor probleme legate de aprovizionarea cu energie electrică în condiții de fiabilitate și la prețuri cât mai mici pentru consumatorii finali, totodată fiind asigurată și funcționalitatea sistemului electroenergetic prin menținerea echilibrului între consum și capacitatea de generare.</p> <p>Totodată, atribuirea statutului de monopol fiscal, va reprezenta un mecanism tranzitoriu ajustat la situația actuală în condițiile unei instabilități a pieței, lipsei unor oferte competitive la un preț accesibil, până la momentul în care vor putea fi reluate achizițiile de energie electrică în baza procedurii standard pe bază de licitații.</p> <p>Prin acest mecanism, statul va dispune de o posibilitate intervenție în relațiile economice dintre SA „Energocom”, ÎS „Moldelectrica” și MGRES, pentru a reduce la minim riscurile legate de aprovizionare și costurile energiei, având în vedere faptul că acesta au un impact direct asupra economiei în ansamblu și asupra costurilor unitare a fiecărui produs sau serviciu.</p>
<p>III.</p>	<p>Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene</p>
	<p>Proiectul hotărârii de Guvern nu conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.</p>

IV.	Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi
	<p>Monitorizarea atentă și coordonată a pieței de către autorități este esențială pentru a asigura o piață internă a energiei în Republica Moldova care să fie complet funcțională și integrată cu celelalte piețe regionale.</p> <p>Principalele prevederi, cu impact semnificativ, urmăresc să abordeze diversele aspecte ale problemelor existente și să ofere soluții și reglementări pentru acestea. O explicație detaliată a principalelor prevederi și a modului în care acestea vizează cauzele problemei sunt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Rolul special al Centralei Termoelectrice de la Cuciurgan:</i> <ul style="list-style-type: none"> – Se recunoaște importanța deosebită a centralei respective în aprovizionarea cu energie electrică a Republicii Moldova, 2. <i>Necesitatea de a trata în mod special implicarea MGRES:</i> <ul style="list-style-type: none"> – Abordarea specifică pentru a evita potențialele manipulări pe piața energiei electrice, datorită poziției sale dominante, – Se subliniază importanța funcționării MGRES pentru stabilitatea sistemului electroenergetic al Republicii Moldova și pentru asigurarea alimentării consumatorilor cu energie electrică de înaltă calitate și fiabilitate. 3. <i>Disponibilitatea serviciilor de echilibrare pe piața energiei electrice de echilibrare:</i> <ul style="list-style-type: none"> – ÎS „Moldelectrica”, care este operatorul pieței energiei electrice de echilibrare și care are responsabilitatea funcționării fiabile sistemului electroenergetic, prin atribuirea monopolului fiscal în relațiile cu MGRES va avea posibilitatea achiziționării serviciilor de echilibrare și a energiei electrice necesare în acest scop, – Intermedierea încheierii contractelor de echilibrare dintre MGRES și participanții la piața energiei electrice, în acest sens ÎS „Moldelectrica” având o calitate de agregator. 4. <i>Mecanism de intervenție a statului în piața de energie electrică:</i> <ul style="list-style-type: none"> – Propune atribuirea unui statut de monopol fiscal pentru a permite intervenția statului în relațiile economice între entitățile implicate (SA „Energoacom”, ÎS „Moldelectrica” și MGRES), Scopul acestui mecanism este de a minimiza riscurile legate de aprovizionare și de costurile energiei, întrucât acestea afectează direct economia și costurile tuturor produselor și serviciilor. În ansamblu, se propun reglementări și mecanisme menite să asigure o funcționare mai eficientă și mai stabilă a pieței de energie electrică din Republica Moldova în contextul unor situații de urgență, și care să ofere soluții pentru a menține echilibrul între consum și capacitatea de generare de energie electrică.
V.	Fundamentarea economico-financiară
	<p>Implementarea proiectului de hotărâre de Guvern nu va necesita cheltuieli suplimentare de la bugetul de stat.</p>

VI.	Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare
	Nu se aplică.
VII.	Avizarea și consultarea publică a proiectului
	<p>În scopul respectării prevederilor Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, inițierea procesului de elaborare a proiectului a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării (www.mded.gov.md), la compartimentul „<i>Transparență decizională</i>” și pe platforma www.particip.gov.md, la https://particip.gov.md/ro/document/stages*/12568.</p> <p>Proiectul va fi supus avizării și consultării publice în conformitate cu art. 32 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, prin expedierea acestuia tuturor părților interesate.</p>
VIII.	Constatările expertizei anticorupție
	Proiectul va fi supus expertizei anticorupție conform art. 35 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, fiind solicitată efectuarea expertizei de către Centru Național Anticorupție.
IX.	Constatările expertizei de compatibilitate
	Nu se aplică.
X.	Constatările expertizei juridice
	Proiectul va fi supus expertizei juridice conform art. 37 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, fiind solicitată efectuarea expertizei de către Ministerul Justiției.
XI.	Constatările altor expertize
	Proiectul hotărârii Guvernului cu privire la atribuirea statutului de monopol fiscal Societății pe Acțiuni „Energocom” și Întreprinderii de Stat „Moldelectrica” conține prevederi de reglementare a activității de întreprinzător în sensul Legii nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător și, respectiv, va fi supus examinării de către Grupul de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător.

Secretar de stat

Viorel GARAZ

**Nota informativă
de analiză a impactului**

Titlul analizei impactului (poate conține titlul propunerii de act normativ):	Analiza impactului atribuirii monopolului fiscal asupra sectorului în care activează întreprinderea sau grupul de întreprinderi, în scopul fundamentării necesității.
Data:	4 ianuarie 2024
Autoritatea administrației publice (autor):	Ministerul Energiei
Subdiviziunea:	Direcția energie electrică
Persoana responsabilă și datele de contact:	-

Compartimentele analizei impactului

1. Definirea problemei

a) Determinați clar și concis problema și/sau problemele care urmează să fie soluționate

Republica Moldova se confruntă cu multiple provocări legate de aprovizionarea cu energie electrică și anume:

- Dificultăți în procesul de achiziții a energiei electrice, caracterizate de lipsa participanților la licitații și/sau prezentarea unor oferte neconforme;
- Vulnerabilitatea sistemului energetic, considerând concentrarea elementelor de infrastructură în regiunea transnistreană;
- Dependența ridicată în aprovizionarea cu energie electrică de la Centrala Termoelectrică Moldovenească (MGRES);
- Distorsiunea pieței de energie electrică indusă de către MGRES din cauza prețului la energie electrică sub prețul pieței naționale și din regiune, datorită prețului subvenționat al gazelor naturale livrate consumatorilor pe malul Stâng al râului Nistru;
- Lipsa unei piețe competitive și transparente.

Astfel, considerând, problematicile identificate, și incertitudinile amplificate de contextul geopolitic și de lanțurile internaționale de aprovizionare este necesar a fi soluționate unele aspecte pentru asigurarea unei aprovizionări stabile și accesibile cu energie electrică în Republica Moldova inclusiv prin a da posibilitatea statului să intervină în achizițiile de energie electrică prin atribuirea unui monopol fiscal în relațiile economice dintre SA „Energocom”, ÎS „Moldelectrica” cu MGRES.

b) Descrieți problema, persoanele/entitățile afectate și cele care contribuie la apariția problemei, cu justificarea necesității schimbării situației curente și viitoare, în baza dovezilor și datelor colectate și examinate

Entitățile care contribuie la apariția problemei:

Centrala termoelectrică de la Cuciurgan - Centrala termoelectrică, amplasată în regiunea transnistreană deține în prezent o pondere majoră în aprovizionarea Republicii Moldova cu energie electrică (*aproximativ 70% din tot volumul necesar malului drept al râului Nistru*) la prețuri suportabile de către consumatori în contextul vulnerabilității energetice sporite.

Integrarea MGRES într-o proiectare a viitoarei conjuncturi a pieței energiei electrice reprezintă o soluție operațională examinată a fi aplicată pentru perioada ce urmează, paralel avansând cu reformele de piață și cu dezvoltarea infrastructurii de transport a energiei electrice pentru diversificare rutelor și surselor de aprovizionare. Datorită poziției sale dominante pe piața energiei electrice naționale, integrarea acestei centrale trebuie gestionată cu atenție pentru a preveni posibile manipulări pe piață din partea producătorului de energie electrică prin a face uz de această poziție.

Paralel de menționat că datorită amplasării sale, fiind un nod important de infrastructură energetică care asigură interconectarea atât cu România cât și cu Ucraina, funcționarea MGRES este deosebit de importantă pentru stabilitatea sistemului electroenergetic al Republicii Moldova și pentru alimentarea consumatorilor cu un grad ridicat de fiabilitate, fapt care a fost demonstrat și pe perioada lunii noiembrie 2022 (când în Republica Moldova se realizau importuri doar din România, MGRES nu genera energie electrică pentru malul drept iar infrastructura energetică din Ucraina era bombardată intens ceea ce

genera un deficit de energie electrică în sistem și genera absorbția neintenționată a fluxurilor de energie din Republica Moldova).

Regimul de la Tiraspol - Deși actualmente, în detrimentul faptului stabilirii unor relații comerciale satisfăcătoare și dispunerea de un Contract pe termen lung cu MGRES, cauză a acționariatului MGRES precum și dependenței strânse de gazele naturale furnizate de SAP „Gazprom” dar și a unei influențe puternice din partea așa-numitei administrații a unității teritorial-administrative din Stânga Nistrului, riscurile apariției unor perturbări sunt unele suficient de ridicate, aceste riscuri, în momentul materializării ar fi suficient de dificil de gestionat atât la etapa de încheiere a Contractelor cu furnizorii/operatorii de sistem cât și în cazul în care aceasta s-a întâmpla pe parcursul demarării acestora.

Entitățile afectate:

Guvernul Republicii Moldova – În contextul crizei din sectorul electroenergetic declanșate la finele anului 2022, prin suprapunerea mai multor circumstanțe atât la nivel local cât și la nivel regional, prin Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 42 din 13 octombrie 2022 a fost constatată apariția situației excepționale – situație de alertă pe piața energiei electrice din Republica Moldova, în conformitate cu prevederile Regulamentului privind situațiile excepționale pe piața energiei electrice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 149/2019.

Astfel, conform Regulamentului menționat, „situația de alertă se caracterizează prin faptul că sistemul electroenergetic se află în limitele de siguranță operațională, însă în sistemul electroenergetic a fost detectată o contingență de excepție, iar, în cazul declanșării acesteia, acțiunile de remediere disponibile nu sânt suficiente pentru a menține starea normală de funcționare a acestuia.

Se consideră situație de alertă și cazurile în care este posibilă apariția unor limitări în livrarea energiei electrice de import sau de la producătorii locali. În cazul situației de alertă, sistemul electroenergetic este în măsură să asigure, în general, aprovizionarea consumatorilor cu energie electrică, excepție fiind unele cazuri de limitare, la nivel local, sau întreruperi în aprovizionarea cu energie electrică a unor consumatori finali, pe anumite intervale de timp”.

Astfel, în contextul în care starea de urgență declarată prin Hotărârea Parlamentului nr. 361/2023 a expirat la finele lunii decembrie 2023, starea excepțională – situație de alertă instituită prin Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 42 din 13 octombrie 2022 continuă a fi menținută în continuare, dat fiind faptul existenței riscurilor privind aprovizionarea cu energie electrică, îndeosebi pe perioada rece a anului.

În scopul gestionării eficiente a sistemului electroenergetic și menținerii accesibilității prețurilor la energia electrică, acestea având un impact direct asupra produselor și serviciilor, în condițiile stării de urgență, Comisia pentru Situații Excepționale a luat mai multe decizii, care au inclus printre altele și măsuri referitoare la achizițiile de energie electrică, dat fiind eșuarea unor licitații organizate de furnizorii serviciului universal și de ultimă opțiune.

Participanții pieței energiei electrice – În perioada crizei, pentru a asigura cantități complete de energie electrică necesare furnizorilor serviciului universal și/sau furnizorilor de ultimă opțiune, operatorii sistemelor de distribuție și operatorul sistemului de transport au achiziționat și continuă să achiziționeze energie electrică de la Furnizorul Central SA „Energocom”, conform obligației temporare de serviciu public impuse prin Deciziile Comisiei pentru Situații Excepționale.

Între anii 2020 și 2023, pentru a asigura cantitățile necesare de energie electrică pentru furnizorii serviciului universal și/sau furnizorii de ultimă opțiune, operatorii sistemelor de distribuție și operatorul sistemului de transport au procurat cantități de energie electrică de la MGRES, conform tabelului din Anexă.

Totodată, având în vedere intrarea în vigoare începând cu 01 iunie 2022 a Regulilor pieței energiei electrice, aprobate prin Hotărârea ANRE nr. 283/2020, un element important a fost caracterizat de lansarea pieței energiei electrice de echilibrare, costurile pentru dezechilibrele generate la nivel de sistem fiind monetizate, fără a avea posibilitatea returnării energiei electrice „în natură” către operatorii de sistem din țările învecinate.

Lansarea pieței energiei electrice de echilibrare a demonstrat o insuficiență de participanți pe acest segment de piață, singura entitate capabilă să furnizeze suficiente servicii de echilibrare și să asigure cantitățile de energie necesare pe această piață fiind reprezentantă de MGRES.

Astfel, participanții la piața energiei electrice, fiind obligați să dețină contracte de echilibrare, având o putere redusă de negociere, nu au reușit să încheie contracte privind prestarea serviciilor de echilibrare cu MGRES.

Justificarea necesității schimbării situației curente și viitoare:

La moment se întreprind acțiuni pentru dezvoltarea pieței de energie electrică, printre care și măsuri accelerate pentru instituirea unui operator al pieței energiei electrice desemnat, care să faciliteze tranzacțiile de energie electrică inclusiv și transfrontaliere și să mențină echilibrul între cerere și ofertă pentru a asigura furnizarea neîntreruptă a energiei electrice. Funcționarea pieței competitive este posibilă doar în contextul existenței unui număr suficient de participanți activi la piață, existența unui număr suficient de oferte, etc.

Timpul necesar pentru atingerea acestor condiții va prezenta o perioadă tranzitorie, în care securitatea aprovizionării cu energie electrică a consumatorilor finali trebuie să fie asigurată, iar autoritățile trebuie să dispună de suficiente instrumente pentru a garanta securitatea aprovizionării cu resurse energetice.

Considerând situația actuală în condițiile unei instabilități a pieței, lipsei unor oferte competitive la un preț accesibil, până la momentul în care vor putea fi reluate achizițiile de energie electrică în baza Procedurii standarde, pe bază de licitații conform Regulilor pieței energiei electrice, organizarea și desfășurarea cărora necesită un termen de până la 2 luni, la fel existând riscul ca MGRES să nu depună oferte pentru toți cei prenotați, ceea ce ar putea rezulta într-un decalaj de preț zonal, care la rândul său va produce impact asupra prețurilor/costurilor unitare a producției și o nemulțumire în masă a populației.

Atribuirea statutului de monopol fiscal către SA „Energocom” în raport cu MGRES, ar securiza achizițiile de energie electrică prin oferirea unei exclusivități întreprinderii SA „Energocom” în relațiile cu MGRES și totodată ceea ce va contribui la sporirea securității statului prin excluderea posibilităților apariției unor amenințări hibride cum s-a întâmplat spre exemplu pe piața gazelor naturale. Un element important de menționat în contextul necesității statutului de monopol fiscal, îl constituie prelungirea contractului de achiziție a energiei electrice dintre SA „Energocom” și MGRES pe perioada anului 2024, astfel se consideră necesar ca SA „Energocom” să dispună de toate mecanismele legale pentru a încheia contracte cu MGRES în regim de monopol fiscal.

Din aceste considerente dispunerea de o singură entitate care ar avea relații comerciale cu MGRES ar spori atât viteza de reacție dar și ar contribui la crearea premiselor de consolidarea puterii de negociere și obținerea unor prețuri mai accesibile pentru energia electrică procurată.

Un alt element fundamental care merită a fi menționat întru susținerea acestui deziderat îl constituie faptul că în cazul în care există o singură entitate care pe de o parte are relații contractuale cu MGRES iar pe de altă parte are impusă obligația de serviciu public și posibilitatea achiziției din alte surse, poate realiza un mix și un echilibru întru aprovizionarea întregului teritoriu al malului drept al Nistrului cu energie electrică la prețuri suportabile.

Un alt aspect important de menționat, este faptul că instituirea monopolului fiscal al contribui la elucidarea practic definitivă a riscului apariției unor participanți la piața energiei electrice care ar tinde să încheie unele Contracte la prețuri speculative, cum s-a întâmplat recent pe piața gazelor naturale¹, în scopul aprovizionării unor grupuri de cetățeni la prețuri cu mult mai joase decât cele stabilite de către autoritatea de reglementare, pentru destabilizarea situației interne în țară, or acesta prezentând o amenințare hibridă.

Suplimentar, considerând că operatorul sistemului de transport al energiei electrice, ÎS „Moldelectrica”, care este operatorul pieței energiei electrice de echilibrare și care are responsabilitatea funcționării fiabile sistemului electroenergetic, prin atribuirea monopolului fiscal în relațiile cu MGRES pentru achiziționarea serviciilor de echilibrare și a energiei electrice necesare în acest scop, poate intermedia încheierea contractelor de echilibrare dintre MGRES și participanții la piața energiei electrice, având o calitate de agregator.

Acest lucru ar permite o disponibilitate a serviciilor de echilibrare pe piața locală, nefiind necesară preluarea energiei electrice de pe piețele europene prin provocarea unor dezechilibre neintenționate și care sunt achitate de către ÎS „Moldelectrica” la un preț mult prea mare pentru participanții pieței, și care întru-un final sunt achitate de consumatorii finali de energie electrică.

Monopolul fiscal reprezintă un instrument prin care statul prin companiile pentru care se propune atribuirea statutului de monopol fiscal poate monitoriza și interveni în procesul de aprovizionare cu

energie electrice și pentru a asigura o tranziție spre mecanisme de piață veritabile, fără a ajunge în situații de criză în domeniul energiei electrice prin deferite manipulări pe piața energiei electrice.

c) **Expuneți clar cauzele care au dus la apariția problemei**

Cauzele care au dus la apariția problemei sunt după cum urmează:

– **Dependența de o singură sursă de furnizare** - Republica Moldova (malul drept) are o dependență excesivă de Centrala Termoelectrică de la Cuciurgan pentru a satisface cerințele sale de energie electrică, fiind achiziționat aproximativ 70% din volumul total necesar de energie electrică pe parcursul anului. Această dependență ridicată de o singură sursă creează vulnerabilitate în sistem, în cazul în care există perturbări în funcționarea acesteia sau în tranzitul/transportul energiei electrice.

– **Dificultăți în procesul de achiziții** - dificultățile în achiziționarea energiei electrice, incluzând licitațiile nereușite organizate de furnizorii de serviciu universal și de ultimă opțiune, din cauza reticenței MGRES de a furniza volume „dispersate” către diferiți participanți la piața energiei electrice;

– **Distorsiunea pieței de energie electrică indusă de către MGRES** – având în vedere faptul că MGRES produce energia electrică utilizând gaze naturale livrate de către SAP „Gazprom”, la prețuri subvenționate, Centrala înregistrând costuri de producție relativ mici în comparație cu alte Centrale care au un proces tehnologic similar, acest fapt permite MGRES influențarea prețului la energia electrică din țară și din regiune, prin oferirea unor prețuri de dumping și care afectează mediul concurențial;

– **Lipsa unei piețe competitive și transparente** - absența unei piețe energiei electrice competitive și transparente a contribuit la dificultăți în accesarea sursei de energie la prețuri competitive și la crearea unui mediu propice pentru intrarea altor furnizori pe piață. Acest lucru cauzând o lipsă a previzibilității în partea ce ține de achiziții conform procedurilor reglementate, având în vedere fluctuațiile pe piețele energetice.

– **Situația de război și instabilitatea în context geopolitic** - prelungirea războiului din Ucraina și incertitudinea privind evenimentele ce vor urma, alimentează situația de criză, inclusiv, în domeniul energetic și ca urmare duc la potențialele perturbări/limitări în aprovizionarea cu resurse energetice în special cu energie electrică. În acest context, începând cu luna octombrie 2022, Ucraina a interzis exportul de energie electrică, ceea ce a condus la imposibilitatea accesării surselor de energie electrică pentru furnizorii din Republica Moldova.

– **Capacitatea redusă de import a energiei electrice din țările Uniunii Europene** - este o problemă majoră, dat fiind faptul că interconectarea rețelelor de transport a energiei electrice cu România, singura țară din UE cu care Republica Moldova deține interconexiuni directe, nu permite transportul cantităților necesare pentru a acoperi întregul consum al Republicii Moldova, acest lucru fiind influențat inclusiv de limitarea capacității comerciale dintre ENTSO-E și blocul Republica-Moldova-Ucraina la valoarea de 1700 MW dintre care doar 255 MW sunt disponibili exclusiv pentru Republica Moldova. În timp ce necesarul de consum pentru întreg teritoriul țării variază între 800 – 1000 MW, în dependență de sezon.

– **Puterea de cumpărarea a consumatorilor finali** – considerând faptul că prețurile energiei electrice au crescut în medie cu 40%, acestea au afectat în mod semnificativ situația economică și au amplificat fenomenul de „sărăcie energetică”, caracterizat prin faptul că gospodăriile nu pot avea acces la servicii energetice esențiale, cum sunt încălzirea, iluminatul și resurse de energie adecvate pentru alimentarea aparatelor electrocasnice, acestea fiind servicii esențiale care susțin un standard de viață și sănătate decent. În acest context, disponibilitatea surselor de energie electrică la prețuri accesibile reprezintă o formă de ajutor și protecție socială.

– **Utilizarea elementelor unui război hibrid** – pe fundalul crizei energetice, și utilizând elementul de vulnerabilitate din rândul societății, pe parcursul anului 2023 au avut loc mai multe evenimente organizate cu scopul destabilizării situației, manifestate prin proteste având la bază nemulțumirile legate de prețurile la resursele energetice, implicarea diferitor actori politici care au vrut să utilizeze energia drept factor destabilizator.

– **Concentrarea elementelor de infrastructură critică în regiunea transnistreană** – având în vedere că MGRES și stația electrică amplasată pe teritoriul acesteia reprezintă un important nod de infrastructură energetică, acest lucru a fost utilizat de așa-numitele autorități transnistrene ca un element de șantaj în luna noiembrie 2022, când pe fundalul limitărilor privind livrările de gaze naturale, SA „Energocon” a achiziționat întregul necesar de energie electrică de pe piața din România, MGRES

a înaintat pretenții financiare pentru acoperirea pierderilor din stația electrică 400 kV amplasată pe teritoriul Centralei.

– **Procesul de negociere la nivel politic pentru livrările de energie electrică** – În cazul în care achiziția de energie electrică ar avea loc conform procedurilor stabilite de Regulile pieței energiei electrice, MGRES, având o poziție dominantă poate influența/dicta prețurile de achiziție a energiei electrice. În cazul unor negocieri directe, considerând faptul că MGRES nu are decât cheltuieli operaționale, poate fi obținut un preț de achiziție semnificativ mai mic, ceea ce poate oferi o stabilitate a prețurilor pentru activitățile economice și pentru societate.

– **Influența actorilor politici din regiunea transnistreană asupra dezvoltării sectorului energetic din Republica Moldova** – considerând faptul că negocierile cu MGRES privind livrările de energie electrică sunt realizate cu implicarea activă a așa-numitor „autorități transnistrene” care prin condițiile impuse pentru continuarea livrărilor de energie electrică pot stopa anumite procese privind dezvoltarea sectorului electroenergetic.

d) Descrieți cum a evoluat problema și cum va evolua fără o intervenție

Evoluția situației până acum:

Din cauza dependenței excesive de Centrala Termoelectrică de la Cuciurgan pentru a asigura necesarul de energie electrică, Republica Moldova se confruntă cu vulnerabilități majore în sectorul energetic. Această dependență crescută a generat anterior și poate genera ulterior dificultăți și instabilitate în cazul unor probleme sau perturbări în funcționarea acesteia sau în tranzitul energiei, datorită unui șir larg de aspecte, cum ar fi factori politici, economici și sociali.

Constrângerile apărute în procesul de achiziție a energiei electrice au adus incertitudine în satisfacerea cerințelor de energie pentru consumatori, reflectând o lipsă de stabilitate în sistemul de aprovizionare. Dependența accentuată de energia electrică produsă în regiunea transnistreană a limitat accesul la surse alternative și la prețuri competitive pentru energia electrică, ceea ce a împiedicat intrarea pe piață a altor furnizori, precum și dezvoltarea proiectelor inovative în acest sector.

Situația de război din Ucraina reprezintă un risc suplimentar pentru aprovizionarea stabilă cu energie electrică, mai ales în contextul intensificării atacurilor militare asupra infrastructurii energetice. Astfel incertitudinile legate de durata acțiunilor militare și intensitatea acestora pot cauza unele perturbații privind fluxurile de energie către Republica Moldova, creând probleme și întârzieri în furnizarea de energie electrică.

Evoluția situației fără intervenția din partea statului:

Fără a dispune de un set de mecanisme de intervenție, în sectorul electroenergetic pot apărea situații excepționale legate de tergiversarea procedurilor de achiziție a energiei electrice, și conform practicii anterioare, poate cauza un blocaj al pieței care ar putea pune în pericol securitatea energetică a țării, fapt inadmisibil atât din punct de vedere economic cât și social.

Prin urmare, se consideră imperativă aplicarea acestui mecanism tranzitoriu de impunere a monopolului fiscal ajustat la situația actuală în condițiile unei instabilități a pieței, lipsei unor oferte competitive la un preț accesibil, până la momentul în care vor putea fi reluate achizițiile de energie electrică în baza Procedurii standard, pe bază de licitații.

e) Descrieți cadrul juridic actual aplicabil raporturilor analizate și identificați carențele prevederilor normative în vigoare, identificați documentele de politici și reglementările existente care condiționează intervenția statului

- Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică;
- Hotărârea Guvernului nr. 916/2022 cu privire la Comisia Națională pentru Monopol Fiscal;
- Regulile pieței energiei electrice aprobate prin Hotărârea Consiliului de Administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr. 283/2020.

2. Stabilirea obiectivelor

a) Expuneți obiectivele (care trebuie să fie legate direct de problemă și cauzele acesteia, formulate cuantificat, măsurabil, fixat în timp și realist)

– **Securitate energetică:** prin atribuirea statutului de monopol fiscal întreprinderilor SA „Energocom” și ÎS „Moldelectrica” în relațiile economice cu Centrala Termoelectrică de la Cuciurgan, va fi posibilă achiziționarea cantităților de energie electrică necesare furnizorilor serviciului

universal și/sau furnizorilor de ultimă opțiune, operatorilor sistemelor de distribuție și operatorului sistemului de transport, precum și a serviciilor de echilibrare a sistemului electroenergetic național;

– **Minimizarea riscurilor:** Semnarea unui contract pe termen lung pentru livrarea energiei electrice dintre SA „Energoecom” și MGRES, la prețuri accesibile, va permite atenuarea riscurilor privind amenințările hibride prin utilizarea energiei ca factor destabilizator;

– Menținerea funcționării normale a sistemului electroenergetic: prin asigurarea furnizării de energie electrică, achiziționarea cantităților necesare de energie electrică pentru furnizorii serviciului universal și/sau furnizorii de ultimă opțiune, pentru operatorii sistemelor de distribuție și operatorul sistemului de transport. Acest lucru este crucial pentru asigurarea energiei necesare pentru utilizatorii finali și pentru menținerea funcționării sistemului electroenergetic național;

– **Micșorarea cheltuielilor bugetare necesare acordării compensațiilor:** Prin atribuirea monopolului fiscal, SA „Energoecom” având o poziție de negociere consolidată, va avea posibilitatea obținerii unor prețuri accesibile pentru energia electrică, astfel asigurând necesarul de consum, la prețuri suportabile pentru consumatorii finali și pentru sectoarele economiei, minimizând astfel necesarul de resurse financiare pentru a fi alocate din Bugetul de Stat pentru compensarea prețurilor la energia electrică;

– **Asigurarea serviciilor de echilibrare a sistemului electroenergetic național:** Atribuirea monopol fiscal către întreprinderile menționate implica și asigurarea serviciilor de echilibrare a sistemului electroenergetic național, menținând astfel stabilitatea și eficiența funcționării acestuia.

3. Identificarea opțiunilor

a) Expuneți succint opțiunea „a nu face nimic”, care presupune lipsa de intervenție

Conform celor expuse la capitolul „Definirea problemei”, Atribuirea statutului de monopol fiscal întreprinderilor SA „Energoecom” și ÎS „Moldelectrica” în relațiile economice cu Centrala Termoelectrică de la Cuciurgan este necesar pentru minimalizarea riscurilor de sistare aprovizionării cu energie electrică a țării.

Astfel, în cazul în care se va recurge la opțiunea de „a nu face nimic”, problemele invocate nu se vor soluționa de la sine, existând riscul de amplificare a acestora prin posibile încercări de destabilizare a sistemului electroenergetic, prelungirea perioadei de dezvoltare a pieței energiei electrice, amplificarea sărăciei energetice, iar obiectivele stabilite la pct.2, lit. a) din prezenta AIR nu vor fi atinse.

b) Expuneți principalele prevederi ale proiectului, cu impact, explicând cum acestea țin seama de cauzele problemei, cu indicarea noutăților și întregului spectru de soluții/drepturi/obligații ce se doresc să fie aprobate

Monitorizarea atentă și coordonată a pieței de către autorități este esențială pentru a asigura o piață internă a energiei în Republica Moldova care să fie complet funcțională și integrată cu celelalte piețe regionale.

Principalele prevederi, cu impact semnificativ, urmăresc să abordeze diversele aspecte ale problemelor existente și să ofere soluții și reglementări pentru acestea. O explicație detaliată a principalelor prevederi și a modului în care acestea vizează cauzele problemei sunt:

1. Rolul special al Centralei Termoelectrice de la Cuciurgan:

– Se recunoaște importanța deosebită a centralei respective în aprovizionarea cu energie electrică a Republicii Moldova,

2. Necesitatea de a trata în mod special implicarea MGRES:

– Abordarea specifică pentru a evita potențialele manipulări pe piața energiei electrice, datorită poziției sale dominante,

– Se subliniază importanța funcționării MGRES pentru stabilitatea sistemului electroenergetic al Republicii Moldova și pentru asigurarea alimentării consumatorilor cu energie electrică de înaltă calitate și fiabilitate.

3. Disponibilitatea serviciilor de echilibrare pe piața energiei electrice de echilibrare:

– ÎS „Moldelectrica”, care este operatorul pieței energiei electrice de echilibrare și care are responsabilitatea funcționării fiabile a sistemului electroenergetic, prin atribuirea monopolului fiscal în relațiile cu MGRES va avea posibilitatea achiziționării serviciilor de echilibrare și a energiei electrice necesare în acest scop,

– Intermedierea încheierii contractelor de echilibrare dintre MGRES și participanții la piața energiei electrice, în acest sens ÎS „Moldelectrica” având o calitate de agregator.

4. *Mecanism de intervenție a statului în piața de energie electrică:*

– Propune atribuirea unui statut de monopol fiscal pentru a permite intervenția statului în relațiile economice între entitățile implicate (SA „Energoacom”, ÎS „Moldelectrica” și MGRES),

Scopul acestui mecanism este de a minimiza riscurile legate de aprovizionare și de costurile energiei, întrucât acestea afectează direct economia și costurile tuturor produselor și serviciilor.

În ansamblu, se propun reglementări și mecanisme menite să asigure o funcționare mai eficientă și mai stabilă a pieței de energie electrică din Republica Moldova în contextul unor situații de urgență, și care să ofere soluții pentru a menține echilibrul între consum și capacitatea de generare de energie electrică.

c) Expuneți opțiunile alternative analizate sau explicați motivul de ce acestea nu au fost luate în considerare

Pentru motivele indicate la pct. 3, lit. a) din prezenta Analiză a impactului de reglementare (AIR), nu au fost analizate alte opțiuni de soluționare a problemelor identificate.

4. Analiza impacturilor opțiunilor

a) Expuneți efectele negative și pozitive ale stării actuale și evoluția acestora în viitor, care vor sta la baza calculării impacturilor opțiunii recomandate

Prin menținerea situației actuale, este posibilă apariția următoarelor consecințe și efecte negative:

– Tergiversarea procedurilor de achiziție a energiei electrice, și posibilitatea apariției unei situații de blocaj al pieței care ar putea pune în pericol securitatea energetică a țării și respectiv poate conduce la apariția unei eventuale situații excepționale;

– Nu vor putea fi întreprinse măsurile necesare pentru a asigura aprovizionarea cu energie electrică a consumatorilor finali în condiții de siguranță, de accesibilitate, de fiabilitate și de calitate, iar eventualele întreruperi în livrarea energiei electrice vor prejudicia interesele consumatorilor finali de energie electrice, precum și vor avea repercusiuni asupra economiei naționale în ansamblu;

– În contextul situației geopolitice complicate în regiune nu este exclusă intervenția din exterior, cu încercarea directă sau indirectă a destabilizării funcționării sistemului electroenergetic ceea ce ar putea avea un impact puternic politic și social.

b¹) Pentru opțiunea recomandată, identificați impacturile completând tabelul din anexa la prezentul formular. Descrieți pe larg impacturile sub formă de costuri sau beneficii, inclusiv părțile interesate care ar putea fi afectate pozitiv și negativ de acestea

Pentru opțiunea propusă, au fost identificate următoarele impacturi:

- De securitate;
- Economic;
- Financiar;
- Social.

b²) Pentru opțiunile alternative analizate, identificați impacturile completând tabelul din anexa la prezentul formular. Descrieți pe larg impacturile sub formă de costuri sau beneficii, inclusiv părțile interesate care ar putea fi afectate pozitiv și negativ de acestea

Opțiuni alternative nu a u fost identificate.

c) Pentru opțiunile analizate, expuneți cele mai relevante/iminente riscuri care pot duce la eșecul intervenției și/sau schimba substanțial valoarea beneficiilor și costurilor estimate și prezentați presupuneri privind gradul de conformare cu prevederile proiectului a celor vizați în acesta

Nu au fost identificate riscuri care pot duce la eșecul intervenției propuse.

d) Dacă este cazul, pentru opțiunea recomandată expuneți costurile de conformare pentru întreprinderi, dacă există impact disproporționat care poate distorsiona concurența și ce impact are opțiunea asupra întreprinderilor mici și mijlocii. Se explică dacă sânt propuse măsuri de diminuare a acestor impacturi

Nu au fost identificate costurile de conformare pentru întreprinderi.

Întreprinderile care activează în domeniul electroenergetic vor stabili relații contractuale cu SA „Energoecom” și ÎS „Moldelectrica”, care vor avea relații contractuale cu MGRES, în favoarea intereselor statului și dezvoltării sectorului.

Acest lucru va permite menținerea prețurilor pentru energia electrică la un nivel suportabil pentru consumatorii finali, prin a nu admite o situație similară celei din noiembrie 2022, când în lipsa unui contract de achiziție a energiei electrice cu MGRES, SA „Energoecom” a fost nevoită să identifice surse alternative care ofereau prețuri de achiziție mult peste cele pe care și le permit consumatorii finali (în luna noiembrie 2022 prețurile de achiziție depășeau valoarea de 4,0 lei/kWh, iar considerând evoluția de pe piețele energetice la acel nivel, prețurile de achiziție puteau ajunge și la valoarea de 8,0 lei/kWh).

Concluzie

e) Argumentați selectarea unei opțiuni, în baza atingerii obiectivelor, beneficiilor și costurilor, precum și a asigurării celui mai mic impact negativ asupra celor afectați

În aceste circumstanțe extraordinare, considerând expirarea stării de urgență, începând cu luna ianuarie 2024, statul trebuie să dispună de toate instrumentele posibile care i-ar permite să acționeze prompt și în timp util la soluționarea unor probleme legate de aprovizionarea cu energie electrică în condiții de fiabilitate și la prețuri cât mai mici pentru consumatorii finali, totodată fiind asigurată și funcționalitatea sistemului electroenergetic prin menținerea echilibrului între consum și capacitatea de generare.

Totodată, atribuirea statutului de monopol fiscal, va reprezenta un mecanism tranzitoriu ajustat la situația actuală în condițiile unei instabilități a pieței, lipsei unor oferte competitive la un preț accesibil, până la momentul în care vor putea fi reluate achizițiile de energie electrică în baza procedurii standarde pe bază de licitații.

Prin acest mecanism, statul va dispune de o posibilitate intervenție în relațiile economice dintre SA „Energoecom”, ÎS „Moldelectrica” și MGRES, pentru a reduce la minim riscurile legate de aprovizionare și costurile energiei, având în vedere faptul că acesta au un impact direct asupra economiei în ansamblu și asupra costurilor unitare a fiecărui produs sau serviciu.

5. Implementarea și monitorizarea

a) Descrieți cum va fi organizată implementarea opțiunii recomandate, ce cadru juridic necesită a fi modificat și/sau elaborat și aprobat, ce schimbări instituționale sunt necesare

Atribuirea statutului de monopol fiscal nu necesită modificări a cadrului juridic.

b) Indicați clar indicatorii de performanță în baza cărora se va efectua monitorizarea

- Asigurarea echilibrului adecvat între ofertă și cerere,
- Garanția securitizării aprovizionării cu energie electrică,
- Sporirea controlului asupra fluxurilor de energie electrică.
- Sporirea securității și fiabilității în alimentarea cu energie electrică a consumatorilor finali.

c) Identificați peste cât timp vor fi resimțite impacturile estimate și este necesară evaluarea performanței actului normativ propus. Explicați cum va fi monitorizată și evaluată opțiunea

Pe tot parcursul atribuirii statutului de monopol fiscal.

Ministrul Energiei

Victor PARLICOV

Tabelul nr. 1 Cantitatea și prețurile energiei electrice achiziționate de la MGRES în perioada 2020-2023

	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	August	Septembrie	Octombrie	Noiembrie	Decembrie
	Anul 2020											
Cantitate, <i>mii. kWh</i>	229 793	207 882	210 981	253 977	265 818	269 363	332 210	340 035	322 083	294 660	258 839	265 643
Preț, <i>USD/MWh</i>	54,20			49,90			48,65					
	Anul 2021											
Cantitate, <i>mii. kWh</i>	260 285	235 922	247 176	265 154	257 168	288 011	317 727	312 165	321 722	312 528	286 454	308 959
Preț, <i>USD/MWh</i>	48,65			53,50								
	Anul 2022											
Cantitate, <i>mii. kWh</i>	274 957	254 712	290 212	307 678	229 856	232 652	241 685	243 030	221 210	220 066	-	192 346
Preț, <i>USD/MWh</i>	53,50			53,5	59,50	59,90	59,90	59,90	59,90	62,50	-	73,5
	Anul 2023											
Cantitate, <i>mii. kWh</i>	241 444	221 008	227 781	261 587	277 827	299 705	314 000	353 000	334 000	305 000	257 000	230 000
Preț, <i>USD/MWh</i>	73,5			66,00								

EXTRAS NR.1
din Procesul Verbal
al ședinței Comisiei Naționale pentru Monopol Fiscal
din 15.05.2024

Au participat:

Viorel GARAZ	Secretar de stat al Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, Președinte al Comisiei.
Valeriu VLAS	Director adjunct al Serviciului Fiscal de Stat, membru al Comisiei.
Mihai GORBAN	Controlor principal de stat, Consiliul Concurenței, membru al Comisiei.
Valeriu PAȘA	Președintele Comunității „Watchdog.md”, membru al Comisiei.
Serghei HAREA	Președinte al Camerei de Comerț și Industrie, membru al Comisiei.

ORDINEA DE ZI:

1. Examinarea necesității atribuirii a statutului de monopol fiscal grupului de întreprinderi S.A. „Energocom” Î.S. „Moldelectrica” și aprobarea deciziei de acceptare sau refuz în acest sens.
2. Examinarea necesității atribuirii a statutului de monopol fiscal întreprinderii S.A. „Metalferos” și aprobarea deciziei de acceptare sau refuz în acest sens.

S-A EXAMINAT: 1. Examinarea necesității atribuirii a statutului de monopol fiscal grupului de întreprinderi S.A. „Energocom” Î.S. „Moldelectrica” și aprobarea deciziei de acceptare sau refuz în acest sens.

S-A DECIS: 1. În conformitate cu prevederile pct. 18 din Hotărârea Guvernului nr. 916/2022 cu privire la Comisia Națională pentru Monopol Fiscal:

a) se aprobă Decizia Comisiei de atribuire a statutului de monopol fiscal S.A. „Energocom”, votat unanim:

Pro: 5; Contra: 0; Abțineri: 0.

b) se aprobă Decizia Comisiei de atribuire a statutului de monopol fiscal Î.S. „Moldelectrica”, votat:

Pro: 3; Contra: 1; Abțineri: 1.

S-A EXAMINAT: 2. Examinarea necesității atribuirii a statutului de monopol fiscal întreprinderii S.A. „Metalferos” și aprobarea deciziei de acceptare sau refuz în acest sens.

S-A DECIS: 2. În conformitate cu prevederile pct. 18 din Hotărârea Guvernului nr. 916/2022 cu privire la Comisia Națională pentru Monopol Fiscal:

c) se aprobă Decizia Comisiei de atribuire a statutului de monopol fiscal S.A. „Metalferos”, votat:

Pro: 3; Contra: 1; Abțineri: 1.

Președinte al Comisiei

Digitally signed by Garaz Viorel
Date: 2024.05.20 17:08:55 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Viorel GARAZ

Membru

Digitally signed by Vlas Valeriu
Date: 2024.05.21 09:02:38 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Valeriu VLAS

Membru

Digitally signed by Gorban Mihai
Date: 2024.05.21 10:58:49 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Mihai GORBAN

Membru

Serghei HAREA

Membru

Valeriu PAȘA

Nr.11-1570 din 22.05.2024

Cancelaria de Stat

Prin prezenta, în conformitate cu prevederile pct. 179 din Regulamentul Guvernului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 610/2018, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării solicită înregistrarea următorului proiect.

Nr. crt.	Criterii de înregistrare	Nota autorului
1.	Tipul și denumirea proiectului	Proiectul Hotărârii privind atribuirea statutului de monopol fiscal Societății pe Acțiuni „Energogom” și Întreprinderii de Stat „Moldelectrica”.
2.	Autoritatea care a elaborat proiectul	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării.
3.	Justificarea depunerii cererii (<i>indicația corespunzătoare sau remarca precum că proiectul este elaborat din inițiativa autorului</i>)	art. 36 ⁷ alin. (3) din Legea nr. 845/1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi și art. 2 alin. (3) din Legea concurenței nr. 183/2012 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023, nr. 351-354, art. 620), cu modificările și completările ulterioare, precum și în baza deciziei Comisiei Naționale pentru Monopol Fiscal.
4.	Lista autorităților și instituțiilor a căror avizare este necesară	1. Cancelaria de Stat 2. Ministerul Justiției 3. Ministerul Finanțelor 4. Ministerul Energiei

		5. Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale 6. Consiliul Concurenței 7. Serviciul Fiscal de Stat 8. Centrul Național Anticorupție
5.	Termenul-limită pentru depunerea avizelor/expertizelor	7 zile lucrătoare
6.	Numele, prenumele, funcția și datele de contact ale persoanei responsabile de promovarea proiectului	Veronica Mihaș, consultant principal, Direcția politici de atragere a investițiilor și dezvoltare industrială, veronica.mihalas@mded.gov.md Tel.022-250673.
7.	Anexe	1. Proiectul hotărârii 2. Nota Informativă 3. Nota de analiză a impactului 4. Extras din Procesul Verbal al ședinței Comisiei Naționale pentru Monopol Fiscal
8.	Data și ora depunerii cererii	
9.	Semnătura	Conform semnăturii electronice

Secretar de stat

Viorel GARAZ

Ex.: Veronica Mihaș
Tel. 250-673